

1. NUTNOST ODLOUČENÍ ČESKOSLOVENSKÉ MĚNY OD RAKOUSKO-UHERSKÉ MĚNY A NEROZHODNOST NAŠÍ FINANČNÍ SPRÁVY.

Česlovenský stát nepovstal teprve — jak je o tom u nás všeobecné přesvědčení — dnem 28. října 1918, kdy v Praze se ujal vlády „Národní výbor“; nýbrž jeho vznik sluší hledati mnohem dříve. Československý stát vznikal již od té doby, co našim státníkům i našemu lidu za hranicemi podařilo se vykouzlití skvělou i podivuhodnou československou armádu, bojující ve válečných svazcích Ententy. Již před 28. říjnem uznána byla dohodovými velmocemi jak československá vláda (sídlící v Paříži) tak i československé vojsko za spojence a zároveň se svými spojenci zvítězil náš stát proti ústředním mocnostem.

Je zvláštní, že při všem zásadním elementárním a hluboko zakořeněném nepřátelství proti Rakousko-Uhersku, kterým jsme téměř všichni byli naplněni v českých zemích, nepochopili jsme ani pořádně tuto svou příznivou situaci a neudělali jsme z ní hned takové zásadní důsledky, jakých bylo potřebí. Příliš se rozlil v našich myslích staletý jed poroby a všechno naše nazírání bylo otráveno vídeňským vzduchem. Nedbali jsme toho, že již máme základy své vítězné vlády v Paříži, byli jsme opojeni příliš snadným revolučním vítězstvím v Praze a považovali jsme se za osvobozené dědice rozpadlého Rakousko-Uherska, místo abychemi jako vítězi, mající mocné spojence, hleděli se chrániti proti dalším škodám hmotným i morálním, kterými nás ohrožovali naši bývalí páni také ještě po své rozhodné porážce.

To jevílo se zvláště v hospodářských a finančních následcích válečných i poválečných. Jako vítězi těžko válkou od nepřítelů poškození, měli jsme nároky na veliká odškodnění. Ale v Praze tento přirozený důsledek našeho vítězství zůstal úplně nepochopen. Hádali jsme se jen, kolik převezmeme ze všech břemen Rakousko-

Uherska a jaký budeme mítí podíl na zbylém jeho jmění. Jakoby vítěz byl povinen přejímati válečné dluhy poraženého! Když zahraniční ministr Beneš v Paříži prohlásil již v říjnu 1918, že odmítáme jakékoli válečné dluhy rakouské i uherské, nevěšiml si toho u nás skoro nikdo a nevěřil však ani nikdo z rozhodujících lidí v Praze, že by to bylo možné. — Tak těžko jsme se vymaňovali z rakousko-uherského a speciálně vídeňského nazírání! Když jsem ve svých přednáškách a článcích rozhodně odmítal válečné půjčky i s ostatními válečnými dluhy rakouskými a uherskými, namítalo se mi: „Co tomu řekne čtyřdohoda?“ Jakoby snad čtyřdohoda byla spojencem Rakousko-Uherska a Německa a nikoli spojencem naším!

A ještě nedávno sám ministr Rašín, když odůvodňoval svůj návrh zákona ze dne 25. února 1919 o okolování bankovek a soupisu jmění, pravil v Národním shromáždění: „Ve Vidni velmi nepřijemně byli překvapeni tímto opatřením a šli si na nás stěžovat; vykřikovali do světa a dovolávali se čtyřdohody, že lady děláme nepořádek...“ Na to vykládal, proč považuje za nevyhnutelné, „abychom svou měnu odloupli od měny německo-rakouské a maďarské republiky“, že totiž rakousko-uherská banka ještě po 28. říjnu 1918 vydávala stále bankovky a miliardy půjčovala rak. Němcům a Maďarům. Odvolával se dále na úmluvu naší republiky s rakousko-uherskou bankou, že nebude banka rozmnožovati oběh bankovek.

Bohužel, banka ta přece bankovky stále vydávala, a sice na útraty naše a zaplavovala těmito bezcennými papírky také Československou republiku. Byl to čin velmi nepřátelský proti našemu státu, bylo to dalším vedením války na poli hospodářském a finančním. Cedulová banka rakousko-uherská půjčováním Maďarům a rakouským Němcům stále znehodnocovala peníze, které byly zároveň penízi československými a za ničemné peníze ty dostávalo se z našich zemí zboží, i používalo se peněz těch také přímo až i vojensky nepřátelsky proti nám, jako proti „spojenecké moci“ („puissance associée“) čtyřdohody. Vždyť ministr Rašín v téže řeči, z níž tu bylo citováno, pravil, že rakousko-uherská banka „půjčila maďarské republice 1½ miliardy korun, které dělaly svou službu na Slovensku“.

Pro nás rakousko-uherská banka již dávno před 28. říjnem byla jenom hrozným nepřátelským strojem, který nás dále ubíjel hospodářsky a finančně. Byla to nejhorší nepřátelská zbraň, která nás stále ničila i po příměří, kterým nepřátelské ústřední moci kapitulovaly. Nebylo dosti té zhouby, kterou cedulová banka rozpadlé monarchie vychrlila po vlastech našich za doby války, nýbrž ještě za příměří zvýšenou svou činností ve vydávání bezcenných svých peněz ubíjela nás banka ta dále.

Příměří se měla veškerá další emisní činnost rakousko-uherské

ské bance zakázati a kdyby byla neposlechla, měla býti čtyřdohodou obsazena — třeba vojensky — a sekvestrována tak, aby nesměla rozmnožovati oběh papírových peněz ani o korunu již. Zatím se tisklo bankovek ještě za čtené miliardy korun.

A co proti tomu dělala vláda a zvláště finanční správa Československé republiky? Nejen, že se nijak rázně nezakročovalo proti bance rakousko-uherské, nýbrž finanční ministerstvo zprvu uznávalo všechny po uzavřeném příměří vydávané bankovy a neodmítalo ani těch bankovek, nových, které byly lehkou rozeznatelné od všech předešlých. Byly to totiž nové bankovy 25-korunové a 200-korunové, které byly poříššeny pouze po jedné straně papíru a které v českých zemích zvány byly posměšně „vignetkami“. Tyto „vignetky“ obecnost naše přijímati nechtělo, ale finanční ministerstvo československé nařídilo, že se přijímati musí, a samo jimi dalo vypláceti své úředníky a ostatní veřejné zřizence. Teprve později se přijímání „vignetek“ omezilo a ještě pozdější bankovy 10.000-korunové vůbec byly odmítnuty. Ale jak zpupnost rakousko-uherské banky vzrostla — ústavu to přece poraženého nepřítel — pro to nejlepším dokladem jest, že proti tomuto odmítání nepřipustných bankovek opovážila se protestovati!

Náš ministr financí rozhodně se tedy neměl omlouvati, že dává československé bankovy okolkovati, nýbrž naopak měl spíše hleděti, aby vysvětlil, proč bankovy ty už dávno nebyly odpoutány od ostatního bývalého Rakousko-Uherska. Rozhodně potřebujeme vysvětlení, proč se nepodnikly rázně (i vojenské) činy, kterými by nás čtyřdohoda jistě byla podepřela, aby se rakousko-uherské bance zastavilo její zločinné a nejvyš nepřátelsky záhubné řemeslo vydávati bankovy dále i za příměří a tím ničiti stále majetek Československé republiky i jejího občanstva.

Ale to dnes zní už jen jako rekriminace. Chyba se stala jistě, ale byla zcela dobře pochopitelná při nehotovosti celého našeho státního života po 28. říjnu, který jsme si teprve úplně od počátku zařizovati musili. Jenom že se v chybách těch mohlo ustati již mnohem dříve; dosud způsob nazírání u finanční správy se nezměnil, abychom všeobecně pochopili, že jsme vítězi a spojenci vítězi proti Rakousko-Uhersku i proti rakousko-uherské bance a že to divně zní, když se poražené Vídňi a Budapešti jaksi omlouváme, že nechceme od nich býti stálou zákeřnou hospodářskou válkou poškozováni.

Že k odpoutání naší měny od měny rakousko-uherské došlo teprve až po čtyřech měsících naší vlády, jest ovšem dobře vysvětlitelné z politických a technických obtíží tohoto úkolu. Nebylo to prostě dříve skoro možné. Snad by se to bylo dalo urychlit po vánocích letošního roku o krátkou nějakou dobu, ale to již tolik nepadá na váhu proti té chybě, že se cedulové bance rakousko-uherské nezastavilo její zhubné řemeslo hned, jak k

tomu byla dána možnost, totiž tím, že by se byl vydal bance po uzavřeném příměří od čtyřdohody zákaz tisknouti nové bankovky, či ještě jednodušeji, že by se byly její lisy tiskací začetily. —

Politické obtíže okolkování československých bankovek byly zprvu zcela nepřekonatelné, jelikož jsme neměli dlouho svého území ani pevných hranic, ve kterých se odpoutání musilo provésti. Technické obtíže pak nebyly menší, jelikož k odpoutání měny naší bylo buď potřeba vlastních našich bankovek — což jest až dosud skoro nemožným úkolem, aby totiž bankovky ty nedaly se lehko falšovati — nebo se musily naše bankovky jistě od ostatních rakousko-uherských odlišiti, jako se to stalo nyní okolkováním. Také tyto kolky nemohly býti pořízeny najednou v takové jakosti i v takovém množství, kolik jich k celému odloučení bylo potřeba. Ještě nyní je veliké nebezpečí, že budou kolky ty houfně padělány, jakmile vyšší kurs našich peněz proti ostatním rakousko-uherským bude k tomu dostatečně lákati.

Že je veliké nebezpečí padělání československých kolků na bankovkách rakousko-uherských, o tom již psaly naše listy. V německo-rakouské republice stala se přímo veřejná výzva, aby se padělané naše kolky lepily na bankovky a tak, aby se oběh našich bankovek, který se při okolkování značně zmenšil, zase rozmnožoval. Že toto padělání kolků jest úplně totožné s paděláním peněz vůbec, to nijak naše bezohledné nepřátele ve Vídni nezaráží, ale zločiny takto schvalované a po případě páchané, jistě těžko by poškodily naši republiku. Proto nutno okolkování bankovek považovati pouze za prozatímní zařízení a co nejdříve se musí okolkované bankovky hledět směniti za nové bankovky československé. Bankovky pořádně vypravené nelze totiž tak lehko padělati jako pouhé kolky.

2. OSUDNÉ A ZHOUBNÉ SPOJENÍ OKOLKOVÁNÍ BANKOVEK SE ZLEPŠOVÁNÍM MĚNY. OHROŽENÍ STÁTNÍCH FINANCI.

Zákony Rašínovy o okolkování bankovek nesměřují pouze k odpoutání od rakousko-uherské měny, nýbrž jejich působení bude mnohem dalekosáhlejší. Zároveň s okolkováním nařízeno totiž omezení jejich oběhu a učiněny jsou přípravy ke všeobecné majetkové dani ze jmění tím, že se stanoví soupis veškerého jmění všeho obyvatelstva v hranicích Československé republiky bydlícího podle stavu ke dni 1. března 1919. K témuž účelu byl nařízen také soupis všech věřitelských pohledávek, z nichž 50% nesmí se zatím vůbec vypláceti. Z bankovek k okolkování předložených se rovně 50% zadrželo, a sice tak, že se staly úplně